

БАНКІВСЬКА КРИЗА В УКРАЇНІ: ГЛОБАЛЬНІ ФАКТОРИ І ВНУТРІШНІ ПРИЧИНИ

BANKING CRISIS IN UKRAINE: GLOBAL FACTORS AND INTERNAL CAUSES

У статті досліджуються кризові процеси в банківській сфері за умов глобальної фінансової нестабільності. Запропоновано структурний формат ідентифікації глобальних фінансових асиметрій, узагальнено спільні і специфічні передумови виникнення банківських криз. Проведено політико-економічний аналіз сучасної банківської кризи в Україні з акцентуванням уваги на причинах загальної неефективності економіки, обмеженості ресурсних можливостей банків, їх ліквідності, а також соціальної недовіри до національної банківської системи. Висвітлено проблеми антикризового регулювання в умовах глобальної фінансової турбулентності, актуалізовано питання створення національного фінансового мегарегулятора. Аргументовано важливість адаптації банків в глобальному інформсередовищі для уникнення новітніх інституційних загроз.

The article presents the analysis of the crises in the banking sector in conditions of the global financial instability. The structural format of identifying of the global financial asymmetries is proposed, the common and specific prerequisites of emerging of the banking crises is generalized. The political and economic analysis of the current banking crisis in Ukraine is performed with emphasis on the reasons of the general inefficiency of the economy, the limited resource capabilities of the banks, their liquidity, as well as social distrust in the national banking system. The problems of the crisis management in the global financial turbulence are enlightened, the issues of creation of the national financial mega-regulator are actualized. The importance of the banks' adapting in the global information environment for avoidance of the further institutional threats is argued.

Ключові слова: фінансовий глобалізм, глобальна циклічність, глобальні фінансові асиметрії, банківські кризи, глобальна фінансова турбулентність, антикризове управління, фінансовий мегарегулятор.

Key words: financial globalization, global cyclicity, global financial asymmetries, banking crises, global financial turbulence, crisis management, financial mega-regulator.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з науковими чи практичними завданнями. Розширення масштабів та поглиблення економічної глобалізації із

притаманними їм нерівномірністю, диспропорційністю та асиметричністю супроводжується кризовими явищами і процесами. Все частішими і більш руйнівними стають насамперед світові

Дмитро Лук'яненко
д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Ігор Юшко,
Голова правління ПАТ «СБЕРБАНК»

Dmytro Lukianenko
Doctor in Economy,
Professor,
SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»
Ihor Yushko
Chairman of the Management Board PJSC «SBERBANK»

БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ

фінансові кризи (валютні, боргові, банківські), що мають циклічний, структурний чи системний характер.

Аналізуючи витоки і характеризуючи кризові процеси безпосередньо у банківській сфері, слід враховувати дві фундаментальні обставини. По-перше, в сучасній економіці у чистому вигляді банківську кризу ідентифікувати практично неможливо і, на наш погляд, у практичному плані навіть контрпродуктивно. Лише у ретроспективі ми спостерігали прояви секторальної циклічності і кризовості (промисловість, фінанси, банки), а на сьогодні внаслідок диверсифікації та інтеграції ринків, конвергенції регулятивних систем мова йде про кризи соціально-економічні та їх відповідну структурування. По-друге, за причинами, механізмами протікання, масштабами, наслідками і заходами нейтралізації кризи із локальних (національних, регіональних), як правило, трансформуються у глобальні, що достатньо повно досліджено і аргументовано у зарубіжних та вітчизняних наукових працях і експертних оцінюваннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Зокрема слід відзначити монографію українських вчених, присвячену дослідженню механізмів антициклічного регулювання економіки за умов глобалізації [1], в якій проведено комплексне дослідження циклічно-нерівномірного характеру розвитку капіталістичної ринкової системи з розкриттям еволюції його соціально-економічних вимірів, визначено критерії ідентифікації економічних циклів, оцінено ефективність важелів та інструментів антициклічного регулювання економіки, показано вплив глобальної економічної кризи 2007-2009 рр. на економіку України та визначено національні антикризові пріоритети. Генеза банківських криз досліджена у монографії [2], а механізми превентивного антикризового управління в

умовах глобалізації та сценарій інноваційного розвитку економіки України пропонуються у монографії [4].

Окремі питання розвитку кризових явищ у банківській сфері висвітлено у більш широкому дослідницькому контексті [9, 11, 14].

Однак не дивлячись на глобальну взаємозалежність сучасних кризових явищ і процесів, у дослідницьких цілях диференційований аналіз криз, на наш погляд, є доцільним і необхідним. Особливо це стосується національних банківських криз, оскільки попри втрату державою важелів впливу на економіку внаслідок глобалізації, банківська сфера із сповна зрозумілих причин постає як виключення із загального тренду, навіть якщо це стосується наднаціональної регуляції у Європейському Союзі.

Вкрай важливою ця проблематика залишається і для України з її ринково не самодостатньою і вразливою для зовнішніх шоків економікою. Сповна обумовленим є інтерес українського експертного середовища стосовно кризи банківської системи України та пошуку шляхів виходу з неї. Так, на професійних конференціях 2015-2016 рр. проводився аналіз органічного зв'язку стану банківської системи з економікою країни та всебічної ролі НБУ в подоланні макроекономічної кризи і розвитку економіки. Особлива увага концентрувалася на трансформації функціональних завдань національного банку в умовах системної розбалансованості її економіки гостро ставились питання реалізації монетарного суверенітету країни [10].

Разом із тим, потребуються нові наукові пошуки у царині циклічності і антициклічності, кризовості і антикризовості особливо у економічно та соціально чутливій банківській сфері.

Формулювання завдань та цілей статті. Мета і дослідницькі завдання статті зорієнтовані на підтвердження чи спростування окремих гіпотетичних уявлень стосовно циклічності і кризової перманентності економічного розвитку, відносної автономності банків у глобальних бізнес-циклах, можливостей національного антикризового менеджменту у глобальній

економіці, особливо у його окремих секторах. Сповна очевидно, що ці завдання ставились і вирішувались у контексті економічних інтересів України, банківська система якої потребує якісного реформування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Фактори і логіка кризотворення у банківській сфері.

Банківські кризи зароджуються і протікають під дією системи внутрішніх і зовнішніх, об'єктивних і суб'єктивних, ідентифікованих і невідомих науці і практиці факторів. Насамперед цілком зрозуміло, що їх причини на сьогодні мають багато в чому об'єктивний і глобальний характер, тому що світ зараз перебуває в умовах серйозних фінансових дисбалансів і асиметрій [3, 7, 13], які не тільки не послаблюються, а навпаки – поглиблюються: між реальним і фінансовим капіталами, продуктивним і спекулятивним, реальним і віртуальним капіталами.

Особливо слід відзначити новітній стан глобального ринку, мінливого у функціональному та інституціональному аспектах, для якого характерними є постійна диференціація, диверсифікація окремих сегментів, переважно глобальний характер функ-

ціонування. На наш погляд, відбувається трансформація перманентної кризової циклічності у фінансову турбулентність, яка потребує нових усвідомлень, інноваційних управлінських і регулятивних підходів. Кризи якось можна прогнозувати, їм можна запобігати, а от в умовах турбулентності це мають бути зовсім інші важелі, методології, методики. Адже фінансові потоки інтегруються у глобальному сенсі, що пов'язано із сек'юритизацією активів, а регулювання залишається країнове, секторальне, сегментне, в деяких місцях занадто ліберальне, що продукує кризові явища і процеси.

Узагальнення чисельних аналітико-експертних оцінок, а також власні емпіричні дослідження [1, 3, 5, 6] дозволяють визначитись із спільними передумовами виникнення фінансових, зокрема, банківських криз:

- неадекватна макроекономічним пропорціям глобального ринку лібералізація його фінансового сегменту;
- недосконалість міжнародного ринку капіталу – дисбаланс заощаджень та інвестицій, нераціональні дії, спекуляції, «фінансові бульбашки», асиметричність інформації;
- покладання на зовнішні джерела фінансування та зумовлена цим розбалансована міжнародна ліквідність;
- кризова інфекція, ефект «доміно», паніка, «стадна» поведінка тощо.

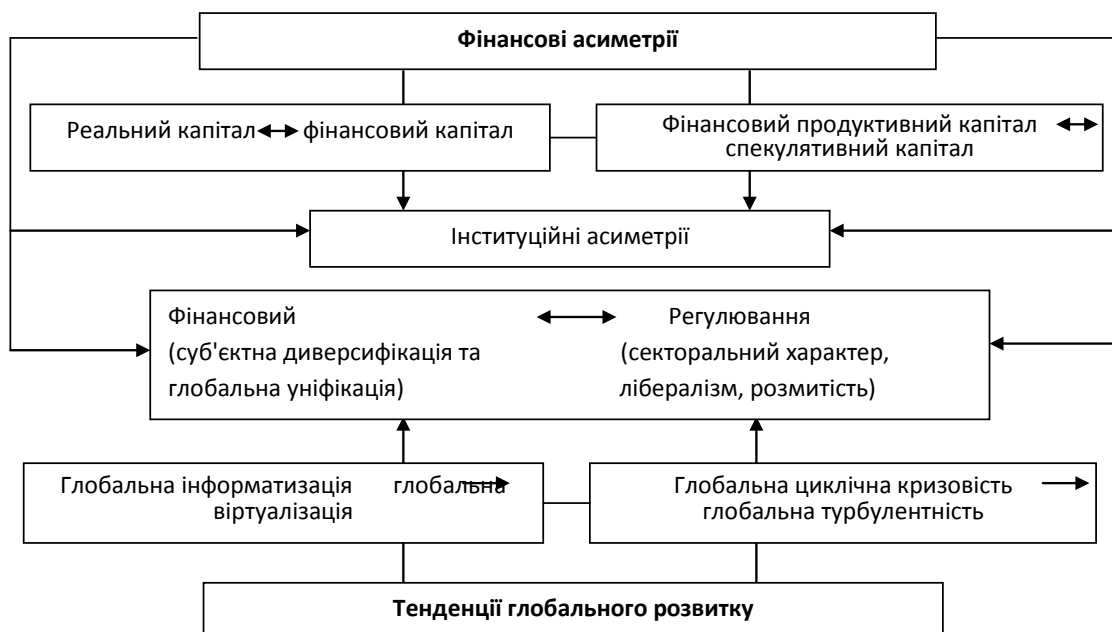


Рис. 1. Структурний формат глобальних фінансових асиметрій

У якості специфічних кризових передумов доцільно виокремити, з одного боку, об'єктивні, насамперед зумовлені інформаційним глобалізмом інновації, які сотнями і тисячами продукуються на глобальному фінансовому ринку, переважно у його спекулятивному секторі певний період поза межами національних і міжнародних регуляторно-надзірних систем. З другого боку, вирішальну роль можуть відігравати надмірне втручання держави в суто ринкові саморегуляторні процеси, застосування центробанками неадекватних і неефективних монетарних інструментів.

Економістам постсоціалістичних і пострадянських трансформаційних економік, зокрема, українським слід усвідомити, що процес становлення національних банківських систем полягав у тому, що банківський капітал виконував місію формування власних фінансових груп і еліт, коли було створено сотні банків. Зараз фінансовий капітал перетікає із банків у позабанківський сектор не тільки у продуктивний, а й у спекулятивний. Стосовно України, слід також урахувати, що ніяка банківська система не може покрити потреби абсолютно деформованої структурно національної економіки: очевидно, що у хворій економіці не може бути здорової банківської системи, і – навпаки.

Однією із найгостріших проблем на сьогодні є ліквідність банків, зумовле-

на насамперед, по-перше, втратою довіри до банків внутрішніх і зовнішніх інвесторів, а по-друге – формуванням капіталу банків за рахунок «схем», а не реальних можливостей. Згідно з експертними оцінками результатів поточних стрес-тестів МВФ, банки із першої групи класифікації НБУ потребують десятки млрд. гривень додаткової капіталізації.

Слід враховувати і технологічний чинник банківської кризи, який пов'язаний із діяльністю НБУ, що є надто забюрократизованою, у ній переважають адміністративно-командні, форс-мажорні, кон'юнктурні рішення, відсутній системний стратегічний аналіз наслідків цих рішень для економіки і соціальної сфери. Це стосується насамперед валютної політики, питань рефінансування банків, гарантування вкладів. Спостерігається нетранспарентність офіційних рішень і регулятивних процедур для ринку, політична заангажованість окремих із них.

Сьогодні очевидно, що головним чинником національної банківської кризи стає соціальна недовіра до банків, причому до всіх – центрального і ділових, державних і акціонерних, великих і малих. Вона різко посилюється внаслідок негативного впливу новітніх факторів насамперед військової ескалації (рис. 3).

Багаторічна відсутність реальних структурних реформ призводить, з

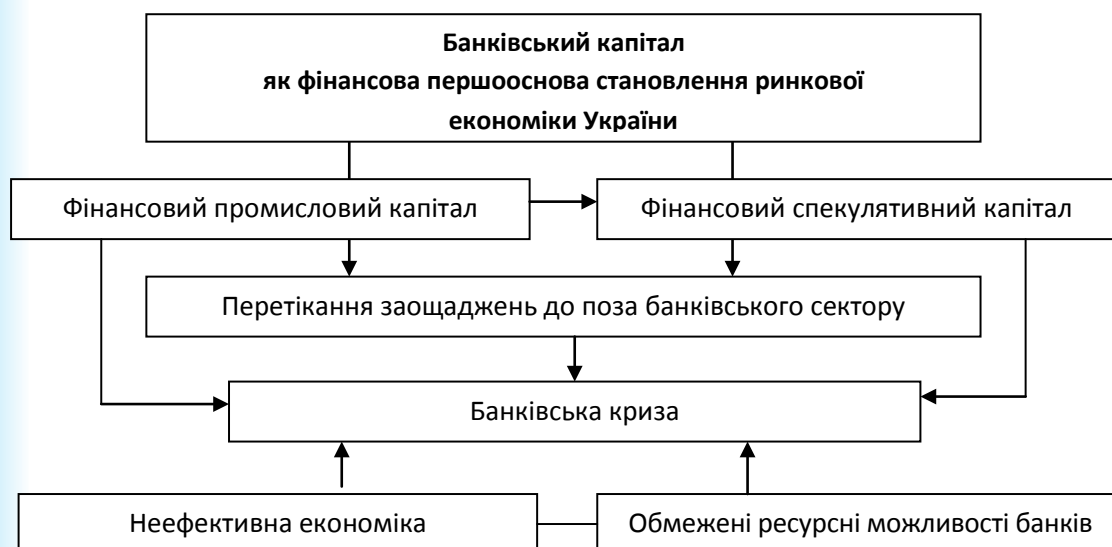


Рис. 2. Політекономія банківської кризи в Україні



Рис. 3. Соціальний актор кризи національної банківської системи

одного боку, до постійного розбалансування державного бюджету, а з другого – породжує економічну пасивність населення, анти мотивацію малого і середнього бізнесу, екстернальну поведінку великого бізнесу.

Проблеми антикризового регулювання.

На наш погляд, проблематику антициклічного та антикризового регулювання і відповідного менеджменту доцільно позиціонувати у практичній та методологічній площинах.

Світова практика свідчить про те, що майже всі держави використовують універсальний набір інструментів антициклічного регулювання економіки, в тому числі схожі підходи до врегулювання банківських криз. Безпрецедентними можна вважати обсяги фінансової підтримки у процесі подолання світової кризи 2007-2010 рр. для реалізації комплексу заходів із забезпечення стійкості та нарощування ліквідності банківських систем, підтримки іпотечних, фондових та страхових ринків, стимулювання споживчого попиту та інвестицій тощо. Для цього виділено коштів: у США – 3,7 трлн. дол. США, Німеччині – 695 млрд. євро, Великобританії

– 650 млрд. англ. фунтів, Франції – 361 млрд. євро, Ірландії – 500 млрд. євро, Нідерландах – 250 млрд. євро, Японії – 57 трлн. єн, Республіці Корея – 140 млрд. дол. США [8]. При цьому, з метою запобігання банкрутств банків уряди традиційно надають їм бюджетну допомогу, що у негативних сценаріях розвитку подій призводить до зростання дефіцитів, девальвації національної валюти, інфляції, нових зовнішніх запозичень [12].

Разом з тим, застосування тих чи інших інструментів та їх масштаб залежать від конкретних умов національного економічного розвитку, фаз національного та глобального економічного циклу, міжнародної спеціалізації країни. Як правило, виокремлюються пріоритетні сфери й галузі економічної діяльності, які, визначаючи стратегічну перспективу розвитку держави, потребують першочергової державної підтримки та симулювання. В макрорегуляторному плані це безперечно фінансова та соціальна сфери.

Серед таких пріоритетів в Україні доцільно виокремити розбудову ефективної грошово-кредитної системи, здатної протидіяти негативним наслідкам економічних циклів і гене-

рувати додаткові монетарні стимули для економічного зростання шляхами:

- оздоровлення національної банківської системи, реструктуризації чи ліквідації кредитних установ із сумнівною діловою репутацією, що в цілому сприятиме відновленню довіри з боку підприємств і населення до банківського сектору загалом, його інвестиційної функції зокрема, а також забезпечить економічне зростання в країні у посткризовий період;

- підвищення ліквідності банківської і через неї усієї фінансової системи (відповідні інструменти; використання коштів кредиту МВФ; активізація монетарних інструментів НБУ щодо проведення девізної та дисконтної політики);

- розширення функцій Національного банку України в частині розробки і запровадження новітніх та активізації (підвищення ефективності) наявних грошово-кредитних інструментів регулювання бізнес-циклів, таких як монетарні правила (правила забезпечення грошової пропозиції у відповідь на динаміку основних макроекономічних індикаторів у країні задля гнучкого реагування монетарних важелів грошово-кредитної системи на коливання сукупної ділової активності), операції рефінансування центрального банку (їх перетворення в реальний і вагомий інструмент регулювання сукупного попиту), а також таргетування інфляції (з метою попередження високого рівня інфляції та скорочення соціально-економічних втрат від загального зростання цін).

При цьому кредити рефінансування, навіть за кризових умов не повинні надаватись неплатоспроможним банкам та банкам з низьким рівнем капіталізації. Якщо банк неплатоспроможним або має серйозну нестачу капіталу, то передусім необхідно вирішати питання щодо поповнення його капіталу, а вже потім розглядати можливість надання банку нових кредитних ресурсів.

У системі заходів антикризового державного менеджменту особливе місце повинні посісти заходи фінансової політики, спрямовані на забез-

печення платоспроможності уряду та тих корпоративних позичальників, які зазнають тимчасових проблем із ліквідністю. Йдеться про те, що у разі неможливості здійснення рефінансування нагромаджених приватних боргів з ринкових джерел кредитну підтримку корпоративних позичальників повинна здійснити держава. У кризові періоди це знівелює загрозу колапсу національної фінансової системи держави та масових дефолтів вітчизняних суб'єктів господарювання.

Очевидною є необхідність переорієнтації національної податкової системи насамперед на активізацію інноваційних процесів та зайнятості для досягнення ефективності автоматичних фіскальних стабілізаторів. У цьому контексті національним пріоритетом антициклічного регулювання є активізація фондового ринку з переорієнтацією його функцій з перерозподілу прав власності у ході реалізації приватизаційних програм на акумулювання й перерозподіл інвестиційних ресурсів.

У методологічній площині можна констатувати, що традиційна неоліберальна модель глобального розвитку тривалий час базувалась на валютній системі із довірою до долара США, забезпечувала економічний прогрес і стабільний рівень зайнятості в розвинутих країнах, економічне зростання експортоорієнтованих країн, що розвиваються за рахунок експорту дешевих товарів і послуг, реформування економічних систем транзитивних країн. Разом із тим, підтримка сукупного попиту забезпечувалась насамперед зростанням кредитів і боргів, десятикратним випередженням зростання фінансових активів над реальними. В результаті безпрецедентної асиметричності ринків глобальне фінансове середовище стало вкрай нестабільним і турбулентним.

За таких умов на сьогодні, багато в чому завдяки фінансовим кризам, склалися передумови для формування нового фінансово-економічного порядку. По-суті розглядають два варіанти: або повернутися до жорсткого сегментованого регулювання банків, страхових компаній, іпотеч-

них установ, інвестиційних компаній, або створити глобальну систему управління цими видами діяльності за ключовими уніфікованими транспарентними показниками. У цьому контексті актуалізується проблема фінансового мегарегулятора в Україні (рис. 4).

Зазначимо, що розуміння доцільності національної інтегрованої регуляторної системи фінансового ринку прийшлося на 1990-і роки. Так, у Великобританії у 1997 р. створено єдиний регулюючий орган фінансового сектору – Управління з питань фінансових послуг з передачею у 1999 р. повноважень і переведення працівників з дев'яти незалежних регулюючих органів, які були трансформовані у його підрозділи. Аналогічні кроки у 1990-і роки здійснили Норвегія, Данія та Швеція. Подібним чином діяли і країни, що

розвиваються. Наприклад, в Мексиці після фінансової кризи 1994 року банківська справа, цінні папери та пов'язані з ними фінансові послуги були передані до нагляду єдиному національному регулюючому органу – Національній комісії з питань банків та цінних паперів. Різноманітним є досвід регулювання фінансових секторів трансформаційних економік. Так, у Росії зберігається функціональна структура регулювання фінансового ринку, коли діють три регулятори – Центральний банк (банківська діяльність), Федеральна служба з фінансових ринків (діяльність небанківських організацій – професійних учасників фінансового ринку), Росстрахнагляд та Мінфін (діяльність страхових організацій). При цьому активно дискутуються проблеми створення інтегрованого мегарегулятора і участь в ньому СРО.

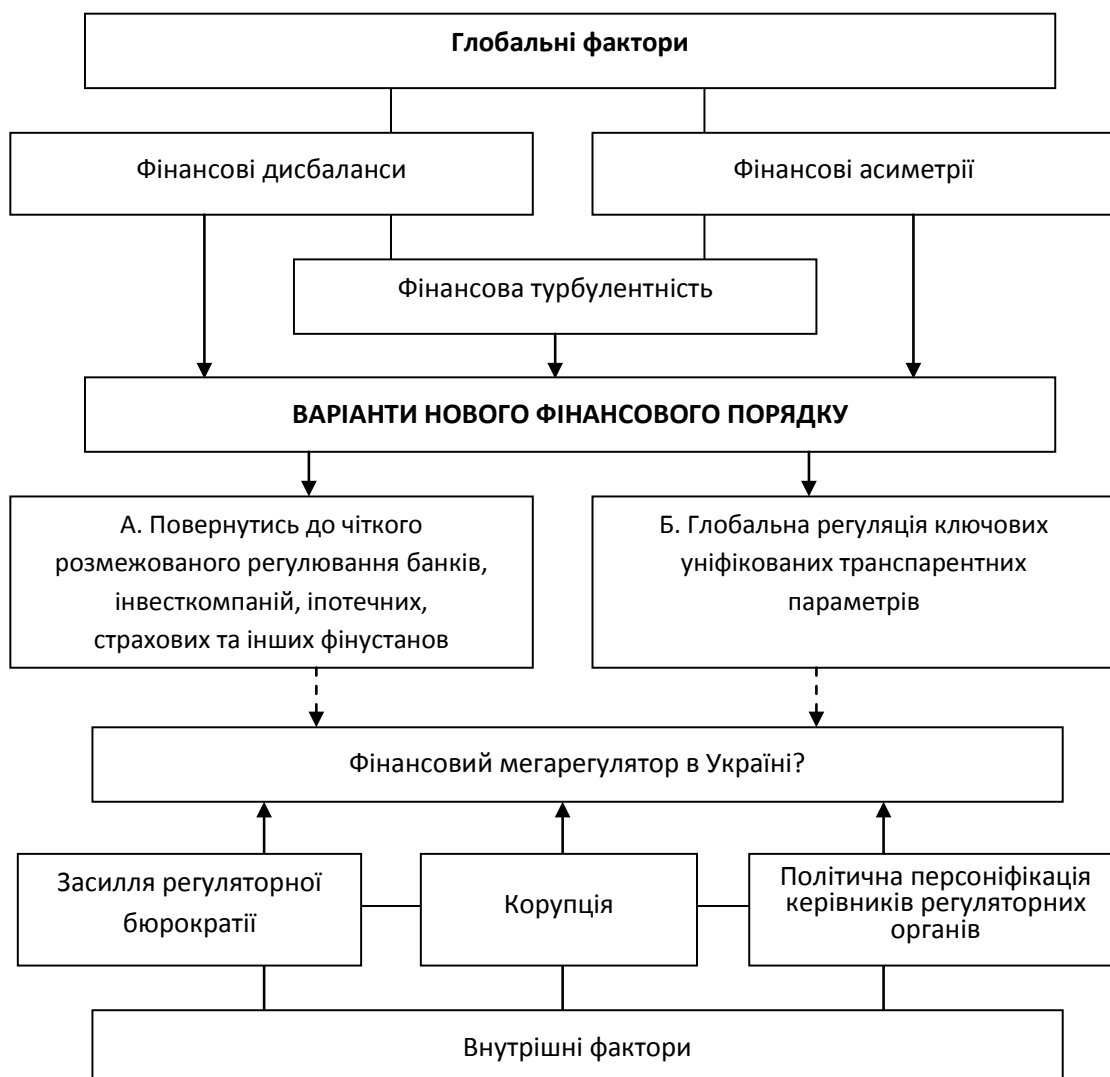


Рис. 4. Проблема національного фінансового мегарегулятора

Загалом, позитивні ефекти як традиційно диференційованих, так і інтегрованих регулятивних національних систем є неочевидними. Дійсно, єдиний наглядовий орган забезпечує цілісність контролю, консолідує організаційні, фінансові і кадрові ресурси. Однак ефективною альтернативою цьому, як показує практика багатьох країн, є координація дій відносно самостійних регулюючих органів. Не завжди в інтегративній моделі спрацьовує ефект економії на масштабах, сумнівними є ефекти транспарентності досить специфічних сегментів фінансового ринку. Інтеграція є також проблематичною, оскільки, як правило, вона реально не стосується центральних банків, що характерно для процесів міжнародної фінансової інтеграції, наприклад, в Європейському Союзі.

Попри багаторічну професійну дискусію [6, 7, 14], на сьогодні організація державного нагляду за фінансовим сектором української економіки передбачає функціонування: Національного Банку (ринок банківських послуг), Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (ринок цінних паперів та їх похідних), Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (страхові послуги, діяльність пенсійних фондів, кредитних спілок, ломбардів, лізингових компаній тощо).

Загалом завдання щодо інтеграції регуляторної інфраструктури на національному ринку фінансових послуг в цілому співпадають з сучасною методологією формування наглядових структур як для розвинутих ринків, так і для ринків, що розвиваються. Дійсно, забезпечення захисту прав власності всіх учасників фінансових ринків, встановлення прозорих правил і процедур діяльності на основі уніфікованих норм європейського законодавства дасть змогу створити конкурентне середовище для інституціональних інвесторів та населення з метою розвитку ефективних галузей економіки та підвищення добробуту громадян у перспективі. Разом із тим, об-

ґрунтування типу і форм можливої інтеграції наглядових органів, на наш погляд, потребує комплексного і неупередженого підходу. З одного боку, слід враховувати кількісні критерії масштабів національного фінансового ринку, значимість та потенціал розвитку окремих його сегментів, а з другого – у якісному плані важливим є аналіз діяльності існуючих регуляторів фінансового ринку з точки зору дублювання функцій та ефективності практичної діяльності професійних учасників, досягнутого рівня координації наглядових органів, їх сумісність при варіанті відносно автономного функціонування тощо. У сучасній українській конфігурації логічною з багатьох точок зору видається концентрація фінансової влади в одних руках, наприклад, під егідою НБУ, чому вочевидь сприяє інтеграція відповідних державних регулятивних функцій. Разом із тим, важливим при цьому є розмежування регуляторних функцій Національного банку України та органів державної виконавчої влади: якщо компетенції НБУ повинні полягати у забезпеченні ліквідності комерційних банків країни, то органів державної влади – у підтримці платоспроможності тих суб'єктів господарювання, які мають стратегічно важливе для національної економіки значення. З огляду на ту обставину, що для операцій з підтримки платоспроможності характерним є високий рівень ризику, цілком очевидно, що частина фінансових витрат уряду, ймовірно, ніколи не буде відшкодована. Тож важливою ролі набуває питання щодо заснування спеціального стабілізаційного (антициклічного) фонду держави, покликаною акумулювати її фінансові ресурси в період економічної експансії та забезпечувати їх ефективне використання протягом економічної рецесії з метою макроекономічного згладжування різких коливань ринкової кон'юнктури (товарних ринків, споживчого, інвестиційного попиту) і сприяння стабільним темпам економічного зростання в країні. Крім того, слід враховувати можливу ре-

акцію учасників фінансового року на зміну «правил гри», особливо якщо вони розробляються нетранспарентно без достатнього врахування їх реальних інтересів.

Однією з найскладніших у регуляторному плані сучасних проблем є виявлення його продуктивних, непродуктивних (спекулятивних) і віртуальних компонентів. За умов інформаційного глобалізму поглиблення і збереження трендів міжгалузевої диверсифікації у середньостроковій перспективі кризовість банківської системи може значно посилитись і набути нової інституційної якості. Вже зараз серйозним конкурентом банків на окремих сегментах ринку виступають ІТ-компанії, інтегровані в глобальні розрахункові системи. Маючи міждисциплінарний характер, ця проблема вочевидь потребує окремих теоретичних досліджень, а у практичному плані банкам потрібно серйозно зайнятися своїми бізнес-процесами, інакше вони можуть відстати від сучасних тенденцій інформаційної революції.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

1. Відображаючи суперечливу і циклічну природу економічного розвитку, кризи мають загальнооб'єктивний характер. Їх руйнівні впливи істотно посилюються в умовах фінансової глобалізації, а проблематика причин виникнення і розвитку найбільш відчутних для національних економік банківських криз, їх моніторингу і прогнозування з метою запобігання та мінімізації негативних наслідків стає гостро актуальною практично для всіх країн світу.

2. Під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів в Україні банківська криза стала системною, що спричиняє багаторічний негативний вплив на всі сегменти і суб'єкти національного ринку. Достатньо інтегрований у глобальну економіку, він безпосередньо відчуває глобальні кон'юнктурні тренди і фінансові асиметрії. Посилюється банківська

криза й такими чинниками, як військова ескалація, перманентна розбалансованість держбюджету, економічна пасивність населення за відсутності структурних реформ. Усе це спричинює додаткові внутрішні і зовнішні виклики для і так слабкої банківської системи України. Належащих ефектів надають монетарна і валютна політики, а пріоритетність зовнішніх джерел фінансування надає економіці України рис боргової.

3. Створення динамічної економічної системи в Україні, здатної оперативно реагувати на зміни глобальної ринкової кон'юнктури, ефективно елімінувати негативні наслідки національних і міжнародних бізнес-циклів, забезпечувати якісне економічне зростання на інноваційній основі, зумовлює нагальну потребу врахування урядом країни чинника циклічності економічного розвитку. В сучасних умовах необхідним стає антикризовий державний менеджмент, орієнтований, з одного боку, на імплементацію апробованих у світі інструментів і практик, а з другого – на їх креативне впровадження з урахуванням національних інтересів і специфік.

4. В умовах формування глобального економічного циклу із яскраво вираженими його турбулентними характеристиками валютні, боргові, банківські, економічні і політичні кризи взаємодіють, продукуючи синергічні ефекти. Нагальною проблемою стає організація ефективного фінансового нагляду, яка актуалізувалась, з одного боку, під впливом останньої світової фінансової кризи, а з другого – після створення у Великобританії та інших країнах органів для інтегративного нагляду за банківським, фондовим та страховим секторами економіки. У форматі визначених зовнішніх (глобальних) та внутрішніх факторів в Україні може реально йтися про створення національного мегарегулятора, де НБУ буде займати ключове місце. Для нього вкрай потрібні не тільки політична воля, але й нова методологія та технології регулювання фінансового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ

1. Антициклічне регулювання ринкової економіки: глобалізаційна перспектива: [монографія] / Д.Г.Лук'яненко, А.М.Поручник, Я.М.Столярчук [та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Д.Г.Лук'яненка та д-ра екон.наук, проф. А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2010.- 334 с.

2. Генеза банківських криз: [монографія] / М.І.Диба, А.М.Мороз, Т.П.Остапишин та ін.; за заг. ред. М.І.Дибі і д.е.н., проф. А.М.Мороза. – К.: КНЕУ, 2014. – 578 с.

3. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование: [монографія] / Д.Лукьяненко, В. Колесов, А. Колот, Я. Столярчук и др.; под науч. ред. проф. Д.Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. – К.: КНЭУ, 2013. – 466 с.

4. Глобалізація за умов циклічності розвитку економіки і суспільства: [монографія] / В. В. Дергачова, О. М. Згуровський. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2014. – 376 с.

5. Лук'яненко Д.Г. Глобалізація економічного розвитку фінансова криза / Д.Г. Лук'яненко, О.Л. Бакаєв // Ринок цінних паперів. – 2003. – № 3-4. – С. 3-14.

6. Лук'яненко Д., Мозговий О. Ринок цінних паперів: регуляторна структурізація в умовах глобалізації / Д. Лук'яненко, О. Мозговий // Ринок цінних паперів. – 2005. – № 9-10. – С. 3-11.

7. Білорус О. Мировой структурный кризис и трансформации глобальной финансовой системы / О.Білорус // Економічний часопис ХХІ. – 2014. – № 07-08 (1). – С. 4-7.

8. Николаев И. Аналитический доклад «Россия и мир против финансового кризиса» / И.Николаев, Т.Марченко, М.Титова. – М.: ФБК, 2008. – С. 17-27.

9. Онікієнко С.В. Регулювання інвестиційної діяльності банку: монографія. – К.: КНЕУ, 2013. – 217, [7] с.

10. Політика Національного банку України щодо подолання фінансово-економічної кризи і формування монетарних передумов розвитку економіки: матеріали науково-практичної

конференції, м. Київ, 5-6 листопада 2015 року / ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; ДВНЗ «Університет банківської справи»; Громадська рада при Національному банку України; Асоціація українських банків; відп. ред. С.М.Аржевітін. – К.: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 336 с.

11. Примостка Л.О. Заощадження населення України: формування та залучення в банки: монографія / Л.О.Примостка, В.Г.Шевалдіна. – К.: КНЕУ, 2014. – 234, [6] с.

12. Reinhart С.М. This Time is Different: A Panoramic View of Eight Centuries of Financial Crises / Carmen M. Reinhart, Kenet S. Rogoff. – Princeton University Press, 2008. – 528 p.

13. Столярчук Я. Форми прояву глобальних фінансових асиметрій / Я. Столярчук // Міжнародна економічна політика. – 2012. – Спец. Вип.: у 2 ч. – Ч. 1. – С. 370-378.

14. Степаненко О.П. Моделі, методи та інформаційні технології підтримки процесів діяльності банківської системи: [монографія] / О.П.Степаненко. – К.: КНЕУ, 2013. – 491 с.

REFERENCES

1. Antitsiklichne reguluvannya rinkovoyi ekonomiki: globalizatsiya na perspektiva: [monografiya] / D.G.Luk'yanenko, A.M.Poruchnik, Ya.M.Stolyarchuk [ta in.]; za zag. red. d-ra ekon.nauk, prof. D.G.Luk'yanenka ta d-ra ekon.nauk, prof. A.M. Poruchnika. – K.: KNEU, 2010. – 334 s.

2. Geneza bankivskih kriz: [monografiya] / M.I.Diba, A.M.Moroz, T.P.Ostapishin ta in.; za zag. red. M.I.Dibi i d.e.n., prof. A.M.Moroza. – K.: KNEU, 2014. – 578 s.

3. Globalnoe ekonomicheskoe razvitie: tendentsii, asimmetrii, regulirovanie: [monografiya] / D.Lukyanenko, V. Kolesov, A. Kolot, Ya. Stolyarchuk i dr.; pod nach. red. prof. D.Lukyanenko, A. Poruchnika, V. Kolesova. – K.: KNEU, 2013. – 466 s.

4. Globalizatsiya za umov tsiklichnosti rozvitku ekonomiki i

suspilstva: [monografiya] / V. V. Dergachova, O. M. Zgurovskiy. – Cherkasi: Vidavets Chabanenko Yu.A., 2014. – 376 s.

5. Luk'yanenko D.G. Globalizatsiya ekonomichnogo rozvitku finansova kriza / D.G. Luk'yanenko, O.L. Bakaev // Rinok tsinnih paperiv. – 2003. – № 3-4. – S. 3-14.

6. Luk'yanenko D., Mozgoviy O. Rinok tsinnih paperiv: regulatorna strukturizatsiya v umovah globalizatsiyi / D. Luk'yanenko, O. Mozgoviy // Rinok tsinnih paperiv. – 2005. – № 9-10. – S. 3-11.

7. Bilorus O. Mirovoy strukturnyy krizis i transformatsii globalnoy finansovoy sistemy / O.Bilorus // Ekonomichniy chasopis HHI. – 2014. – № 07-08 (1). – S. 4-7.

8. Nikolaev I. Analiticheskiy doklad «Rossiya i mir protii finansovogo krizisa» / I.Nikolaev, T.Marchenko, M.Titova. – M.: FBK, 2008. – S. 17-27.

9. Onikienko S.V. Reguluyannya investitsiynoyi diyalnosti banku: [monografiya]. – K.: KNEU, 2013. – 217 s.

10. Politika Natsionalnogo banku Ukrayini shchodo podolannya finansovo-ekonomichnoyi krizi i formuvannya monetarnih peredumov rozvitku ekonomiki: materialy naukovo-praktichnoyi konferentsiyi, m. Kiyiv, 5-6 listopada 2015 roku

/ DVNZ «Kiyivskiy natsionalniy ekonomichnih universitet imeni Vadima Getmana»; DVNZ «Universitet bankivskoyi spravi»; Gromadska rada pri Natsionalnomu banku Ukrayini; Asotsiatsiya ukrayinskih bankiv; vidp. red. S.M.Arzhevitin. – K.: DVNZ «Universitet bankivskoyi spravi», 2016. – 336 s.

11. Primostka L.O. Zaoshchadzhennya naselennya Ukrayini: formuvannya ta zaluchennya v banki: [monografiya] / L.O.Primostka, V.G.Shevaldina. – K.: KNEU, 2014. – 234 s.

12. Reinhart C.M. This Time is Different: A Panoramic View of Eight Centuries of Financial Crises / Carmen M. Reinhart, Kenet S. Rogoff. – Princeton University Press, 2008. – 528 p.

13. Stolyarchuk Ya. Formi proyavu globalnih finansovih asimetriy / Ya. Stolyarchuk // Mizhnarodna ekonomichna politika. – 2012. – Spets. Vip.: u 2 ch. – Ch. 1. – S. 370-378.

14. Stepanenko O.P. Modeli, metodi ta informatsiyni tehnologiyi pidtrimki protsesiv diyalnosti bankivskoyi sistemi: [monografiya] / O.P.Stepanenko. – K.: KNEU, 2013. – 491 s.

РІЦІУ